

**LABA DIENA, AŠ
VYTAUTAS MALEVIČIUS**

**ŠIAULIŲ APSKRITIES VIRŠININKO
ADMINISTRACIJOS**

**CIVILINĖS SAUGOS IR MOBILIZACIJOS
DEPARTAMENTO**

PARENGIMO SKYRIAUS VEDĖJAS

TEMA

Civilinės saugos ir gelbėjimo sistema, ekstremalių situacijų valdymą reglamentuojantys teisės aktai

**ŽMOGAUS GYVYBĖ, SVEIKATA IR GEROVĖ YRA
NEĮKAINOJAMOS VERTYBĖS, TODĖL VALSTYBĖ
PRIVALO SIEKTI IR UŽTIKRINTI, KAD TOS
VERTYBĖS BŪTŲ APGINTOS IR IŠSAUGOTOS.**

Ženevos 1949 m. rugpjūčio 12 d. konvencijos “Dėl tarptautinių ginkluotų konfliktų apsaugos” 1977 m. birželio 8 d.I papildomo protokolo 61 straipsnis:

Civilinė gynyba - vykdymas kai kurių ar visų toliau išvardintų humanitarinių užduočių, skirtų civiliams gyventojams apginti nuo pavojų ir padėti jiems pašalinti tiesioginius karo veiksmų ar katastrofų padarinius, taip pat sudaryti jiems išlikti būtinas sąlygas.

Humanitarinės užduotys:

perspėjimas, evakuacija, slėptuvių įrengimas ir jų tvarkymas, šviesos maskavimo priemonių nustatymas, gelbėjimo operacijos, medicininis aptarnavimas, įskaitant ir pirmąją pagalbą, taip pat religinė pagalba, kova su gaisrais, pavojingų vietovių nustatymas ir pažymėjimas, dezinfekavimas ir kitos panašios apsaugos priemonės, skubi pagalba nelaimę patyrusiose vietovėse atkuriant ir palaikant tvarką, skubus būsto suteikimas ir aprūpinimas, skubus mirusiųjų laidojimas, skubus būtinų komunalinių tarnybų atkūrimas, pagalba siekiant išsaugoti būtinus objektus, papildoma veikla, būtina bet kuriai minėtai užduočiai įvykdyti, įskaitant planavimą ir organizavimą.

CIVILINĖ SAUGA - veikla, apimanti valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, visų ūkio subjektų, nevyriausybinių organizacijų bei gyventojų pasirengimą ekstremaliai situacijai, veiksmus jai susidarius ir padarinių šalinimą, visų valstybės išteklių panaudojimą gyventojams išgyventi, šalies ūkio gyvybingumui palaikyti, turtui ir aplinkai nuo susidariusios ekstremalios situacijos poveikio apsaugoti, aktyviai šiuose procesuose dalyvaujant gyventojams.

LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINĖS SAUGOS SISTEMA:

- Lietuvos Respublikos Vyriausybė - įgyvendina valstybės politiką civilinės saugos srityje.**
- Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija - kartu su kitomis civilinės saugos institucijomis įgyvendina Vyriausybės politiką civilinės saugos srityje, koordinuoja civilinės saugos sistemos institucijų veiklą vykdant jų kompetencijai priskirtus uždavinius, įgyvendina strateginius civilinės saugos uždavinius.**
 - Ekstremalių situacijų valdymo centrai (ESVC) :**
- Vyriausybės ekstremalių situacijų valdymo centras - sudaromas iš anksto iš valstybės institucijų atsakingų valstybės tarnautojų, siekiant užtikrinti ekstremalių situacijų prevenciją, o susidarius ekstremaliai situacijai - ją valdyti. Vadovauja vidaus reikalų ministras (arba jo paskirtas asmuo). ESVC nuolatinę sudėtį ir nuostatus tvirtina Vyriausybė.**

- Apskritis ekstremalių situacijų valdymo centras - sudaromas iš anksto iš apskrities atsakingų valstybės tarnautojų, siekiant užtikrinti ekstremalių situacijų prevenciją, o susidarius ekstremaliai situacijai - ją valdyti. Vadovauja apskrities viršininkas (arba jo paskirtas asmuo), jis tvirtina nuolatinę ESVC sudėtį ir nuostatus.**
- Savivaldybės ekstremalių situacijų valdymo centras - sudaromas iš anksto iš savivaldybės atsakingų valstybės tarnautojų, siekiant užtikrinti ekstremalių situacijų prevenciją, o susidarius ekstremaliai situacijai - ją valdyti. Vadovauja savivaldybės administracijos direktorius, kuris tvirtina šio ESVC nuolatinę sudėtį ir nuostatus.**

_ - Priešgaisrinės apsaugos ir gelbėjimo departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos - pagrindinė institucija, organizuojanti civilinės saugos sistemos veiklą, koordinuojanti ekstremalių situacijų prevenciją, valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų, ūkio subjektų veiklą civilinės saugos srityje bei planuojanti valstybės pasirengimą civilinės saugos užduotims įgyvendinti ekstremalių situacijų atvejais taikos ir karo metu.

- Ministerijos ir kitos valstybės institucijos - pagal savo kompetenciją atsako už galimų pavojų ir ekstremalių situacijų rizikos analizę bei pasirengimą ir reagavimą ekstremalios situacijos atveju.

- **Apskričių viršininkų administracijos - apskrities viršininkas atsako už civilinės saugos parengtį bei regioninį ekstremalių situacijų likvidavimą ir jų padarinių šalinimą apskrities teritorijoje.**
- **Savivaldybių administracijos - savivaldybės administracijos direktorius atsako už civilinės saugos užtikrinimą ir vykdymą savivaldybėje. Civilinė sauga yra savivaldybei valstybės perduota funkcija.**
- **Ūkio subjektai - atsako už civilinės saugos parengtį savo vadovaujamame objekte, rūpinasi, kad savo veikla nesukeltų grėsmės kitų gyventojų sveikatai ar gyvybei, privačiam ar valstybės turtui ir aplinkai, nesutrikdytų normalaus (įprasto) gyvenimo ar veiklos ritmo.**

CIVILINĖS SAUGOS IR GELBĖJIMO SISTEMOS ORGANIZAVIMO IR VEIKLOS PRINCIPAI :

- teritoriniu - civilinė sauga organizuojama visoje valstybėje pagal jos administracinį suskirstymą ir apima visus gyventojus;**
- diferencijavimo - civilinė saugos priemonės ir pasirengimas gelbėjimo darbams atskiruose administraciniuose vienetuose vykdomi atsižvelgiant į tų vienetų teritorijose prognozuojamų situacijų pavojingumą, mastą, galimą poveikį valstybės ūkiui, gyventojams, gamybinei ir socialinei veiklai;**
- visuotinio privalomumo - civilinės saugos priemonės yra privalomos visoms valstybės valdymo ir savivaldos institucijoms, visiems ūkio subjektams ir gyventojams;**

- viešumo - valstybės valdymo ir savivaldos institucijų veikla civilinės saugos srityje yra atvira visuomenei ir visuomenės informavimo priemonėms;

- nuolatinės parengties - civilinės saugos ir gelbėjimo sistemos institucijos ir pajėgos privalo būti nuolat pasirengusios veikti galimų ekstremalių situacijų sąlygomis;

- sąveikos - civilinės saugos priemonių ir veiksmų efektyvumas ekstremaliomis sąlygomis užtikrinamas derinant visų valstybės valdymo ir savivaldos institucijų, civilinės saugos ir gelbėjimo sistemos pajėgų, Lietuvos kariuomenės, medicinos įstaigų ir kitų tarnybų sąveikos planus bei valdymo sistemą.

CIVILINĖS SAUGOS SISTEMOS TIKSLAI - sudaryti sąlygas valstybės institucijoms, ūkio subjektams ir gyventojams, susidarius ekstremalioms situacijoms, pereiti iš įprastų gyvenimo (darbo) sąlygų į ekstremalias, patiriant kuo mažesnius nuostolius, išlaikyti rimtį, išsaugoti gyventojų gyvybę, sveikatą, turta, apsaugoti aplinką nuo ekstremalios situacijos pavojingo poveikio.

CIVILINĖS SAUGOS SISTEMOS UŽDAVINIAI :

- perspėja gyventojus, valstybės ir savivaldybių institucijas bei įstaigas, ūkio subjektus apie gresiančią ekstremalią situaciją, informuoja apie galimus padarinius ir priemones jiems pašalinti bei apsisaugojimo būdus;**
- atlieka ekstremalių situacijų prevenciją, organizuoja ir palaiko civilinės saugos pajėgų parengtį bei reikiamą aprūpinimą;**
- organizuoja gyventojų aprūpinimą reikiamomis apsaugos priemonėmis;**
- žvalgo ir žymi pavojaus židinius, atlieka stebėseną (monitoringą);**
 - gesina gaisrus;**
- atlieka gelbėjimo bei paieškos ir kitus neatidėliotinus darbus;**

- palaiko viešąją tvarką nelaimės rajone;**
- teikia medicinos pagalbą ir vykdo visuomenės sveikatos priežiūrą ekstremalios situacijos metu;**
- gresiant ar susidarius ekstremalioms situacijoms, iš pavojingų teritorijų evakuoja gyventojus, turtą, naminius gyvulius ir kultūros vertybes;**
- vykdo sanitarinį švarinimą ir kitas kenksmingumo pašalinimo priemones, gresiant ar susidarius ekstremalioms situacijoms;**
- organizuoja laikiną nukentėjusiųjų apgyvendinimą bei materialinį aprūpinimą susidarius ekstremalioms situacijoms;**
- organizuoja žuvusiųjų laidojimą susidarius ekstremalioms situacijoms;**
- organizuoja nutrauktų būtiniausių komunalinių paslaugų teikimą susidarius ekstremalioms situacijoms;**

- teikia pagalbą gyvybiškai svarbiems objektams išsaugoti, gresiant ar susidarius ekstremalioms situacijoms;
- kaupia gyvybiškai svarbių materialinių vertybių atsargas ir finansinių išteklių rezervą;
- moko vadovus, darbuotojus, civilinės saugos sistemos pajėgas bei gyventojus veiksmų susidarius ekstremalioms situacijoms;
 - tiria ir analizuoja ekstremalių įvykių priežastis;
- organizuoja ekstremalių situacijų neigiamų padarinių aplinkai ir gyventojams šalinimo darbus.

CIVILINĖS SAUGOS SISTEMOS PAJĖGOS :

- priešgaisrinės gelbėjimo pajėgos;**
- policijos pajėgos;**
- greitosios medicinos pagalbos tarnybos pajėgos;**
- Valstybės sienos apsaugos tarnybos pajėgos;**
- tarnybų, atliekančių kitus neatidėliotinus darbus, specialiosios pajėgos.**

BENDRASIS PAGALBOS CENTRAS - administruoja pagalbos skambučius bendruoju pagalbos telefono numeriu 112, kuris skirtas informuoti apie rengiamą, daromą ar padarytą teisės pažeidimą, staiga iškilusią grėsmę gyvybei, sveikatai, saugumui, aplinkai, materialioms ar nematerialioms vertybėms ir, jei reikia, iškviečia atitinkamas pagalbos tarnybas.

VALSTYBĖS SIENOS APSAUGOS TARNYBOS PAJĖGOS

Valstybės sienos apsaugos tarnybos pajėgas sudaro specialiuose planuose numatytos pajėgos, ekspertai, specialistai, orlaivių ekipažai bei patrulinių laivų įgulos. Lietuvos Respublikos valstybės sienos apsaugą, vykstančių per valstybės sieną asmenų ir transporto kontrolę vykdo 7 Valstybinės sienos apsaugos tarnybos rinktinės. Ignalinos atominę elektrinę saugo Ignalinos atominės elektrinės rinktinė. Lietuvos Respublikos jūros sieną ir teritorinius vandenis saugo Valstybinės sienos apsaugos tarnybos Pakrančių apsaugos rinktinė, kuriai priklauso Klaipėdoje dislokuotas Patrulinių laivų būrys.

Valstybės sienos apsaugos tarnyba kartu su kitomis kompetetingomis institucijomis vykdo gelbėjimo ir paieškos darbus Baltijos jūroje, Kuršių mariose, pasienio vidaus vandenyse, žvalgo ekstremalaus įvykio židinio teritoriją iš oro, stebi gamtinį foną bei savarankiškai vykdo ar padeda policijai užtikrinti nustatytas funkcijas pasienio ruože ir kituose tarnybos kontroliuojamuose ar saugomuose objektuose susidarius ekstremalioms situacijoms.

TARNYBŲ, ATLIEKANČIŲ KITUS NEATIDĖLIOTINUS DARBUS, PAJĖGOS :

- vandentiekio, kanalizacijos, elektros, šilumos tinklų,dujų ūkio avarinių tarnybų pajėgos ir jų materialiniai ištekliai;**
- valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos pajėgos.**

TEISINIAI CIVILINĖS SAUGOS SISTEMOS PAGRINDAI :

Civilinės saugos sistema savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Respublikos tarptautinėmis sutartimis, Europos Sąjungos teisės aktais, įstatymais, kitais Lietuvos Respublikos Seimo priimtais teisės aktais, Respublikos Prezidento dekretais, Vyriausybės nutarimais, Ministro Pirmininko potvarkiais, Vidaus reikalų ministro įsakymais, apskričių viršininkų įsakymais, savivaldybių administracijų direktorių įsakymais ir kitais teisės aktais.

LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINĖS SAUGOS ĮSTATYMAS

Lietuvos Respublikos civilinės saugos įstatymas nustato civilinės saugos sistemos organizavimo ir veikimo teisinius ir organizacinius pagrindus, valstybės ir savivaldybių institucijų ir įstaigų kompetenciją, ūkio subjektų, įstaigų ir gyventojų teises bei pareigas civilinės saugos srityje.

**LIETUVOS RESPUBLIKOS NACIONALINIO SAUGUMO
PAGRINDŲ ĮSTATYMAS**

**LIETUVOS RESPUBLIKOS APSKRITIES VALDYMO
ĮSTATYMAS**

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VIETOS SAVIVALDOS
ĮSTATYMAS**

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VALSTYBĖS REZERVO
ĮSTATYMAS**

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMAI :

- LR Vyriausybės 1992 m. liepos 17 d. potvarkis Nr.727p”Dėl gyventojų informavimo per Lietuvos radiją ir televiziją apie avarijas, katastrofas ir gaivalines nelaimes”;**
- LR Vyriausybės 1992 m. liepos 30 d. potvarkis Nr.766p”Dėl civilinės saugos signalų sąrašo patvirtinimo”;**
- LR Vyriausybės 1997 m. balandžio 11 d. nutarimas Nr.340”Dėl Ekstremalių situacijų valdymo centro nuostatų ir šio centro sudėties”;**
- LR Vyriausybės 1999 m. gegužės 14 d. nutarimas Nr.590”Dėl LR civilinės saugos parengties lygių patvirtinimo”;**

- LR Vyriausybės 2000-02-01 nutarimas Nr.109”Dėl ekstremalių situacijų prevencijos LR tvarkos patvirtinimo”;**
- LR Vyriausybės 2000-02-01 nutarimas Nr.112”Dėl gyventojų evakavimo organizavimo tvarkos patvirtinimo”;**
- LR Vyriausybės 2001-11-09 nutarimas Nr.1343”Dėl LR esančių valstybinės reikšmės ir rizikos objektų sąrašo patvirtinimo”;**
- LR Vyriausybės 2002-04-22 nutarimas Nr.559”Dėl gyventojų informavimo įvykus radiacinei ar branduolinei avarijai tvarkos patvirtinimo”;**
- LR Vyriausybės 2002-04-22 nutarimas Nr.560”Dėl gyventojų informavimo pramoninių avarijų atvejais tvarkos patvirtinimo”;**

- LR Vyriausybės 1999-11-11 nutarimas Nr.1267 ”Dėl užkrėstų teritorijų ir teritorijų karantino LR skelbimo, jo atšaukimo bei užkrečiamųjų ligų profilaktikos ir kontrolės priemonių užkrėstose teritorijose naudojimo tvarkos patvirtinimo”;

- LR Vyriausybės 2005-02-07 nutarimas “Dėl civilinės saugos mokymo tvarkos aprašo patvirtinimo”;

- LR Vyriausybės 2000-02-01 nutarimas “Dėl civilinės saugos treniruočių ir pratybų rengimo tvarkos patvirtinimo”;

- LR Vyriausybės 2000-02-24 nutarimas Nr.216 “Dėl ekstremalių įvykių kriterijų patvirtinimo”;

- LR Vyriausybės 2000-03-22 nutarimas Nr.320 “Dėl civilinės saugos tarnybų funkcijų patvirtinimo”.

MINISTERIJŲ, DEPARTAMENTŲ IR KITŲ VALSTYBĖS VALDYMO INSTITUCIJŲ TEISĖS AKTAI :

- Sveikatos apsaugos ministerijos, Vidaus reikalų ministerijos, Krašto apsaugos ministerijos 1997-11-07 įsakymas Nr.600/528/1063 “Dėl keitimosi informacija įprastų ir ypatingų situacijų atvejais”;**
- Aplinkos ministro 1999-10-01 įsakymas Nr.312 “Dėl veiksmų ypatingųjų ekologinių ir kitų ekstremalių situacijų bei avarijų atvejais ir jų padarinių likvidavimo valdymo”;**
- Krašto apsaugos ministro 2000-03-22 įsakymas Nr.295 “Dėl gyventojų evakavimo valdymo institucijų tipinių organizacijų struktūrų ir uždavinių patvirtinimo”;**

- Sveikatos apsaugos ministro 2000-07-04 įsakymas Nr.380 “Dėl Lietuvos higienos normos HN 99:2000 “Gyventojų apsauga įvykus radiacinei ar branduolinei avarijai” patvirtinimo”;**
- Valstybinės veterinarijos tarnybos 1997-10-02 įsakymas Nr.4-151 “Dėl bendrųjų kontrolės priemonių įgyvendinimo ypatingai pavojingų gyvulių ligų protrūkio atveju”;**
- Lietuvos kariuomenės vado 2006-11-30 įsakymas Nr.V-247 “Dėl Lietuvos kariuomenės vienetų pasitelkimo tvarkos”;**
- Lietuvos kariuomenės vado 2005-06-23 įsakymas Nr.V-866 “Dėl PAGD prie VRM ir Lietuvos kariuomenės sąveikos ekstremalių situacijų taikos metu atvejais plano patvirtinimo;**

- Krašto apsaugos ministro 1999-06-23 įsakymas Nr.712 “Dėl civilinės saugos slėptuvių nuostatų”;**
- CSD prie KAM direktoriaus ir LR Vyriausiojo valstybinio darbo inspektoriaus 2000-02-29 įsakymas Nr.48/63 “Dėl pavojingo objekto pavojaus identifikavimo , rizikos analizės bei vertinimo saugos požiūriu tvarkos patvirtinimo”;**
- Šiaulių apskrities viršininko 2007-04-25 įsakymas Nr.V-1829 “Dėl Lietuvos kariuomenės padalinių pasitelkimo taikos metu ekstremalių įvykių ir ekstremalių situacijų atvejais Šiaulių apskrityje tvarkos aprašo patvirtinimo”;**

- Šiaulių apskrities viršininko 2007-10-18 įsakymas Nr.V-4696 “Dėl keitimosi informacija apie ekstremalią situaciją ar ekstremalų įvykį Šiaulių apskrityje tvarkos aprašo patvirtinimo”;

- Šiaulių apskrities viršininko 2008-04-14 įsakymas Nr.”Dėl apskrities ekstremalių situacijų valdymo centro veiklos nuostatų ir šio centro sudėties patvirtinimo”;

- Šiaulių apskrities viršininko 2008-04-18 įsakymas Nr.V-2002 “Dėl apskrities civilinės saugos parengties ekstremalioms situacijoms plano patvirtinimo”;

- Šiaulių apskrities viršininko 2002-04-12 įsakymas Nr.942”Dėl Šiaulių apskrities viršininko administracijos nuostatų patvirtinimo”.

**DĒKOJU UŽ DĒMESI,
TIKIUOSI, KAD GAUTOS ŽINIOS
JUMS BUS NAUDINGOS
ĪVYKUS NELAIMEI.**